

Живопис 3. Торс людини

1. Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни	
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Спеціальність	для спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
Освітня програма	для спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	очна (денна)
Рік підготовки, семестр	2 курс, весняний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС/ 90 год. 72 практи. 18 срс.
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Залік
Розклад занять	Практичні заняття (один раз на тиждень починаючи з 1-го тижня),
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Практичні: художник-живописець, старший викладач, Шаповаленко Михайло Вікторович Shap.m.v@gmail.com

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Живопис є невід'ємною і обов'язковою дисципліною, яку вивчають студенти за цим напрямком. Володіння практичними навичками та знання теорії кольору в поєднанні з творчими завданнями – є гарною базою з академічного живопису. Метою курсу є вивчення моделювання форми кольором. Велике значення для художника-графіка має засвоєння достатньо складної техніки акварельного живопису, яка має широке застосування як в станковій, так і в книжковій графіці. Крім того акварель є першокласним матеріалом для виконання всіх можливих підготовчих ескізів, скетчів та короточасних етюдів. Необхідно навчитись працювати над роботами за різною тривалістю виконання, починаючи від швидкого етюд а-ля прима до багатогодинних постановок з підмальовкою і технікою лесування. Протягом курсу студенти виконають три завдання в аудиторії і самостійно роблять домашні завдання на швидкі етюди з фігур, торсів, голів та кистей рук. В аудиторії студенти будуть зосереджені на написанні торсів в класичній техніці лесування, а самостійно вони виконують швидкі етюди на просторовість в інтер'єрі і на пленері. Важливою складовою живопису залишиться робота над композицією і рисунком, тобто конструктивною та анатомічною будовою голови, торсу, кистей рук людини. Перша постановка буде виконана в техніці гризайль для того щоб навчитись ліпити форму не відволікаючись на кольорові відношення. Всі наступні завдання матимуть різні складові

для отримання всього спектру навичок. В кінці курсу студент має з легкістю справитись зі складним завданням написання торсу у складному ракурсі при різному освітленні та різному кольоровому оточенні з натури.

Мета опанування дисципліни – розвинути у студентів технічні можливості з живопису, навчити працювати з живою натурою. Також дуже важливим є навчити їх використовувати набуті знання та вміння з живопису в різних творчих завданнях, наприклад ілюстрування книги. На цьому курсі студенти мають закріпити навички з першого курсу і вдосконалити вміння з техніки а-ля прима або по сирому і техніки лисувань з розумінням доцільності використання залежно від поставленої мети.

Предметом навчальної дисципліни є живопис, а саме торс людини. Живопис торсу натурника за умов денного освітлення в інтер'єрі. Особливості роботи з живою моделлю. Вивчення розвитку історії мистецтва та досягнень у цьому напрямку.

Компетентності: здатність написати торс людини з натури. Вміння передати схожість, вловити характерні риси і створити образ людини завдяки спостереженням і оволодінням технікою живопису. Вміння реалізувати таке складне завдання потребує послідовної кропіткої роботи з багатьма аудиторними і самостійними постановками з живопису. Також студенти опанують написання торсу натурника з різними видами освітлення і в різноманітних ракурсах з застосуванням драперій, фонів та головних уборів, костюмів та оголений торс.

Програмні результати навчання:

- вміти застосувати всі попередньо набуті знання і навички на новому етапі навчання;
- вміти написати з натури етюд та тривалу постановку за участі живої натури;
- вміння правильно вибрати матеріали для роботи і поставити грамотно завдання перед виконанням;
- вміння досконало володіти кольором, а саме: колоритом, тоном, тембром, нюансами та вальорами (тонкими відтінками);
- вміння створювати загальний колорит та колірну гармонію і застосовувати ці знання для створення творчих робіт, зокрема книжкових ілюстрацій;
- вміння писати в техніці лисувань і A la Prima та розуміти де саме доцільно використовувати ці прийоми в живопису;
- вміння написати швидкий етюд торсу з натури і виявити образ людини;
- вміння грамотно зробити анатомічну та конструктивну будову торсу людини різного віку і різної статі, звертаючи увагу на ряд відмінностей, таких як пропорції, текстури, характер та інші особливості;
- розуміння трактовки форми в контексті різних епох, стилів та культур;
- володіння основами академічного живопису та одночасно вміти стилізувати і володіти засобами гротеску в пошуках яскравих образних рішень;
- вміння написати торс людини з різним освітленням, таким як лобове, контражур, бокове денне, штучне електричне та штучне природне підсвічування;
- вміння створити образ, передати психологічний стан людини;

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Навчальна дисципліна викладається в 4-му семестрі 2-го курсу студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з напрямку образотворче мистецтво. Для спеціальності 023. Для опанування дисципліни потрібні знання з образотворчого мистецтва,

кольорознавства і практичні навички з живопису та рисунку на рівні попередньої програми з живопису. Курс гармонійно і логічно поєднується з іншими навчальними практичними дисциплінами: ЗО.10.1, ЗО.10.3, ЗО.10.4, ЗО.09.1, ЗО.09.2, ЗО.09.3, ЗО.09.4, ЗО.14, ПО 08, ПВ 05. Також він є логічним та структурованим продовженням програми з живопису першого курсу, а саме частини натюрморт та 3 семестру 2 курсу голова людини. Бажано також, щоб студенти мали до цього моменту знання з анатомії людини та добре володіли конструктивною та анатомічною будовою гіпсової і живої голови. Пройшовши цей курс студенти мають бути підготовленими до наступного курсу з живопису, а саме до вивчення торсу людини, який передбачає добре володіння технікою живопису та розуміння анатомічної будови людини. Важливо також зауважити, що нехтування самостійною роботою не дасть всіх тих складових, які повинні засвоїти і опанувати студенти. Акцентом на дистанційні і самостійні завдання є швидкі етюди кольором і завдання на відчуття просторовості та оволодіння колоритом і колірними гармоніями. Також важливими є завдання рисування та писання з пам'яті, виконання саме цих завдань дозволить студенту значно прискорити оволодіння предметом.

3. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Розділ1. Основні принципи фігуративного живопису

Тема 1. Історія портретного та фігуративного живопису, зокрема акварельного.

Тема 1.2. Техніка акварельного фігуративного живопису, особливості композиції і розташування торсу натурника. Вивчення найкращих зразків академічного живопису.

Розділ 2 Зображення торсу натурника в техніці гризайль

Тема 2.1. Вибір фарби для написання ахроматичного етюд . Робота над тональною ліпкою форми.

Тема 2.2. Важливість знання анатомічної будови голови та торсу в роботі з натурою.

Тема 2.3. Робота над технікою, використання заливок, мазків, плям і ліній для передачі світлотіні і виявлення форми натурника і написання фону та декору.

Розділ 3. Робота над зображенням торсу натурника (натурниці) за умов кімнатного природнього освітлення .

Тема 3.1. Написання торсу натурниці на світлому (білому, сірому чи кольоровому) тлі. Задача: ліпка форми торсу кольором і тоном ; передача просторовості і тоно-кольорового зв'язку торсу з фоном. Виконується на аркуші А2 .

Тема 3.2. Зображення торсу натурника на темному кольоровому тлі . Задача: виліпити форму при лобовому освітленні, вміння цілісно організувати картинну площину зображення, використати принцип плями і силуету і пластику торсу , вловити нахил і характер посадки фігури, виконується на аркуші А2.

Тема 3.3. Написання торсу людини в контражурі , особливості освітлення, вміння списувати, відчуття просторовості в умовах складного світла. Швидкий етюд , формат А3.

Тема 3.4. Зображення торсу людини в складному розвороті чи ракурсі при боковому освітленні. Швидкий етюд , формат А3..

Тема 3.5. Написання дуже швидких етюдів на різних фонах , завдання на розуміння написання торсу на теплих , холодних , темних чи світлих фонах , бажано використовувати різну натуру та різноманітний антураж для створення різних образів.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література

1. Бертрам, Дж. "Мистецтво портрета"
2. Бучинський С.Л. Основи грамоти з образотворчого мистецтва. Київ .1981 .
3. Шпак В. "Основи живопису. Акварель".
4. Сучасна українська акварель. Альбом. Вид. Мистецтво 1978 р.
5. Крейг, Джон Л. "Практичний посібник з малювання портретів"
6. Іоханн Іттен "Мистецтво кольору"
7. Джеймс Гарні "Колір та Світло"

Додаткова література

1. Гафтон, Брайан. "Живопис: техніка старих майстрів"
2. Баммес, Готфрід. "Анатомія для художників"
3. Хелмут Крістіан. "Колір у портретному живописі"

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Практичні завдання

ЗАВДАННЯ 1. Тема: Ознайомлення з програмою курсу. Підготовка до опанування мистецтва фігуративного живопису. Вивчення найкращих зразків українських і світових авторів та шкіл фігуративного живопису. Робота від начерку, етюду, композиції та побудови до завершеного образу.

ЗАВДАННЯ 2. Поглиблена робота над трактовкою форми торсу тоном при денному боковому освітленні в техніці грезайль.

ЗАВДАННЯ 3. Робота над короточасним кольоровим етюдом торсу натурника на різних фонах за кольором і тоном. Особливості написання етюду торсу , алгоритм ведення роботи аквареллю. Формат маленький , може бути А3, А4 і різний за пропорціями. Виконується в аудиторії.

ЗАВДАННЯ 4. Робота над постановкою костюмованого торсу натурниці на світлому теплому тлі з боковим освітленням. Тримаючи принципово увагу на тональних та кольорових акцентах, розробити тонку нюансировку колориту, формат А2.

ЗАВДАННЯ 5. Робота над постановкою оголеного торсу натурника на темному холодному тлі, у цьому завданні треба особливу увагу звернути як працюють силуети та на збалансованість взаємодії протилежних кольорів, формат А2

ЗАВДАННЯ 6. Робота над постановкою оголеного торсу натурника в контражурі. При виконанні завдання треба концентрувати увагу на роботу доповнюючого кольору на основний та брати до уваги тональні контрасти, формат А2.

ЗАВДАННЯ 7. Самостійні домашні завдання: написання плернерних етюдів , автопортрет з руками, окремо кисті рук, копії з робіт великих майстрів минулого (Веласкес, Рембрандт, Хальс) матеріал та розміри довільно.

№ з/п	Назва теми(завдання) практичного заняття
1	Завдання 1. Написання торсу натурника при денному світлі. Грезайль. Формат А2 , А3
2	Завдання 2. Написання торсу натурника на світлому фоні при боковому освітленні. Кольорове рішення, акварель, формат А2.
3	Завдання 3. Написання торсу натурника на темному тлі з лобовим освітленням. Кольорове рішення, акварель, формат А2.
4	Завдання 4. Написання торсу натурника в контражурі. Кольорове рішення, акварель, формат А2
5	Залік На заліку оголошується кінцева оцінка, яка ставиться у залікову відомість. Студенти, що не набрали 60 балів, а також, ті хто хочуть підвищити свою оцінку виконують залікову контрольну роботу а також приносять всі виконані роботи за семестр . Студенти, що недопущені до заліку можуть здавати на занятті заборгованості. Якщо недопущений студент зміг протягом заняття отримати допуск та має більш ніж 60 балів, він отримує залікову оцінку на цьому ж занятті. Якщо студент допустився, але 60 балів не набрав, він також має право написати залікову роботу(живописну постановку з натури в аудиторії). Студенти, що отримали заздалегідь допуск також приносять всі виконані роботи за семестр .

6. Самостійна робота студента

№з/п	Вид самостійної роботи	Кількість годин СРС
1	Виконання швидких етюдів кольором ,формат А4, А5	5
2	Виконання вправ чорною тушшю , формат А4, А5	5
3	Робота над автопортретом (хроматичне завдання) матеріали довільні , формат А3	8

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Модульна контрольна робота (МКР) складається з двох частин: підсумкової експозиції з робіт за семестр та аудиторного завдання. Одну частину МКР студенти виконують самостійно на практичних заняттях упродовж 45 хв.

Відвідуваність і виконання завдань

Для студентів, які бажають повноцінно засвоїти програму курсу й отримати відмінні результати навчання, необхідні 100% відвідування лекційних і практичних занять. Пропущені практичні заняття відпрацьовуються. Дедлайн відпрацювань – передостаннє практичне заняття.

Політика університету:

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль:

Календарний контроль: результат за практичним завданнями, проводиться двічі на семестр.

Семестровий контроль: залік.

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента з навчальної дисципліни складається з балів, що він отримує за:

- роботи на практичних заняттях;
- роботи виконані дома самостійно.

Робота студента:

- на практичних аудиторних заняттях визначає 72% його рейтингу з дисципліни;
- МКР визначає 28% його рейтингу з дисципліни.

Студент отримає найвищий рейтинг, якщо він:

- бере активну участь у роботі на практичних заняттях;
- своєчасно виконає вдома завдання з живопису та кольорознавства. Студенту дається одноразова можливість скласти МКР.

Пропущені заняття та невчасне виконання практичних завдань, недобросовісно виконані роботи, використання чужих робіт спричиняють зниження рейтингу студента.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

Свій рейтинг студент заробляє протягом всього семестру.

Основні вимоги :

1. вміння komponувати торс натурника в форматі аркуша
2. передати форму за допомогою моделювання тоно-кольором світлотіні
3. вміння досягти зв'язку голови натурника з тлом, відчуті просторовість
4. продемонструвати вміння володіти пластиною форм і ліній
5. вміння ліпити форму торсу натурника тоном та володіти мистецтвом узагальнення
6. досягнути колористичної єдності і передати психологічний стан натурника художніми засобами.
7. вміння володіти засобами художньої виразності

Календарний контроль:

Календарний контроль проводиться двічі на семестр. Метою проведення календарного контролю є підвищення якості навчання студентів та моніторинг виконання графіка освітнього процесу студентами.

Умови отримання позитивного календарного контролю	Перший календарний контроль (тиждень 8)	Другий календарний контроль (тиждень 14)
Поточний рейтинг	≥ 18 балів	≥ 36 балів

Умови допуску до семестрового контролю: семестровий рейтинг не менше 40 балів.

Семестровий контроль:

Студенти, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань. Сума рейтингових балів, отриманих студентом протягом семестру, переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею.

Якщо сума балів менша за 60 та виконані умови допуску, студент пише залікову контрольну роботу, а також додає домашні завдання створені під час самостійної роботи. За підсумком набраних балів виставляється рейтингова оцінка.

Здобувач, який у семестрі отримав більше 60 балів, але бажає підвищити свій результат, може взяти участь у заліковій контрольній роботі. Якщо оцінка за залікову контрольну роботу менша ніж за рейтингом, здобувач отримує більшу з оцінок, що отримані за результатами залікової контрольної роботи або за рейтингом.

Залікова контрольна робота оцінюється у 100 балів. Завдання до заліку складаються із тестових завдань двох рівнів складності. Перший рівень складності містить п'ятдесят запитань, на кожне з яких пропонується декілька відповідей, лише одна правильна. Кожна правильна відповідь у рамках першого рівня оцінюється в 1 бал. Другий рівень складності передбачає 25 тестових запитань з множинним вибором, ранжуванням, співставленням або відкритим питанням, кожне з яких оцінюється у 2 бали.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100–95	Відмінно
94–85	Дуже добре
84–75	Добре
74–65	Задовільно
64–60	Достатньо
Менше, ніж 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Студент також може додати на залік самостійно виконані роботи з живопису. Додаткові бали можуть принести також участь в конкурсах, професійних виставках та університетських заходах , де студент проявив себе і свої здібності саме в цій галузі.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено художником-живописцем , старшим викладачем Михайлом Шаповаленко

Ухвалено кафедрою графіки (протокол № 13 від 20.06.2024)

Погоджено Методичною комісією Видавничо–поліграфічного інституту (протокол №5 від 24.06.2024).